СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 250. — Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 26. жовтня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 250. — Jersey City, N. J., Friday, October 26, 1923. — THREE CENTS

ЛОЙД ДЖОРДЖ КАЖЕ, ЩО ЕВРОПА ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО [illegible]ОВОЇ ЩЕ СТРАШНІЙШОЇ В[illegible]И

ПИТСБУРГ, Па., 25. жовтня. — В[illegible] [illegible]олосив тут політичну промову бувший бри[illegible] [illegible]ієр Давид Лойд Джордж на зібранню в Сирі[illegible].

В галі зібралось понад 4,000 с[illegible] [illegible]жно Валійців, котрі прийшли привитати свого [illegible].

Зібранне отворив Питсбур[illegible] [illegible] праці Дейвис, також родом Валієць (Велшмен) [illegible] привитав Лойда Джорджа, зазначуючи, що в Питсбу[illegible] найбільше Валійців споміж усіх міст в Злучених Державах.

Лойд Джордж у своїй промові заявив, що Европа приготовляє нову війну, ще страшнійшу від попередньої світової війни. Сю війну, казав він, можуть відвернути тільки дві великі нації англійської мови, Америка і Велика Британія.

Далі зазначив він, що зарадою проти нової війни могло би бути скликанне міжнародньої конференції економічних знавців, як се предкладав у своїй промові в Ню Гейвен, Конн., американський державний секретар Чарлс Евенс Гюс. Колиб Америка наперла, казав він, то і Франція й Бельгія приняли-б се предложенне.

Про Німеччину сказав Лойд Джордж, що він вірить, що вона знову збере свої сили та обєднається, як се було по Наполеонських війнах. Він вірить, каже, що в Німеччині ще вирине якийсь сильний чоловік, котрий зможе обєднати усю німецьку націю. Тоді, гадає Лойд Джордж, знову виросте сильна націоналістична Німеччина, але вона не буде ані забороломмира ані пригожим тереном для стягання „воєнних відшкодовань" для аліянтів.

ФРІЛІНҐГАЙСЕН ПРОТИ БУТЛЕҐЕРСТВА В СТЕЙТІ НЮ ДЖЕРЗИ

РЕРИТЕН, Н. Дж., 24. жовтня. — Бувший сенатор Дж. С. Фрілінґгайсен написав лист до президента Кулиджа, в якому каже, що бутлеґери в стейті Ню Джерзи мають повну свободу.

Він домагається усунення стейтового директора прогібіції Адріяна Чемберлейна, а назначення спеціяльного федерального урядовця і розвинення доходжень проти сих, що не допускають, аби вчинено справедливість в Ню Джерзи.

КАЖУТЬ, ЩО ФОРД СЕРІОЗНИЙ КАНДИДАТ НА ПРЕЗИДЕНТА

ВАШИНҐТОН, Д. К., 24. жовтня. — Провідники републиканської і демократичної партії заявляють, що з розмов з Фордом догадуються, що він хоче серіозно кандидувати на президента Злучених Держав в 1924 році.

Кажуть, що він готовий кандидувати яко републиканець або демократ, але коли жадна з тих партій не видвигне його кандидатури, так він рішиться навіть оснувати свою власну, більше поступову, партію і кандидувати з її рамени.

Можливість кандидатури Форда приймають вже не тільки в Америці але й заграницею.

Один Нюйорчанин телеґрафічно заложився про вибір Форда у фірми Лойда в Лондоні. Він післав $12,000 на заклад проти $200,000, що нарік, у грудні, Генрі Форд вже буде президентом Злучених Держав. Фірма Лойда приняла сей заклад.

ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ ПІДПИРАЄ ЗАЯВИ АМБАСАДОРА ГАРВІ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 24. жовтня. — В тутешніх політичних кругах заявляють, що президент Кулидж вповні годиться із заявами американського амбасадора в Лондоні полковника Джорджа Гарві, котрий дорікав, що Европа замісць віддати Америці довги видає їх на зорруження, та що Америка готова посередничити задля привернення мира в Европі.

ЛОЙД ДЖОРДЖ В НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 24. жовтня. — Заступник голови нюйорського горожанського комітету для привитання Лойда Джорджа, Р. А. С. Смит, заявив, що вже роздані всі тикети на промову Лойда Джорджа, яка буде в Ню Йорку в галі Метропалитен Опери дня 2-ого падолиста вечір.

Він сказав, що попит за тикетами був дуже великий. Вже досі зголошувалось по тикети 150,000 осіб, хотяй було до роздачі лише 3,000 місць.

Дня 1-ого падолиста с. р. Лойд Джордж буде гостем Лотос Клобу в Ню Йорку при 110 Вест 57-ій улиці.

БУРЯ НА АТЛЯНТІЙСЬКОМУ ПОБЕРЕЖІ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 24. жовтня. — Дальші вісти повідомляють про більші страти на Атлянтійському океані біля американського берега вчасі недавньої великої бурі.

Британське судно із залогою 80 осіб занялось огнем і потонуло.

Також повідомляють, що один американський пароплав потапає. Потонуло одно судно наладоване горівками, які везено до Америки. Перед затопленнем сама залога його запалила.

На побережі буря наробила теж великої шкоди.

ГОВЕРНОР СТЕЙТУ ОКЛАГОМА НЕ ХОЧЕ УСТУПИТИ

ОКЛАҐОМА СИТІ, Оклаґома, 24. жовтня. — Ґовернор стейту Оклаґома не повинувався постанові стейтового сенату про суспендованне його в урядованню. Він вижидає вирішення сеї справи стейтовим найвисшим судом, а покищо не хоче передати урядовання свому заступникови М. Е. Треппови.

МАСОВЕ ПЕРЕНОШЕННЄ УКРАЇНСЬКОГО ВЧИТЕЛЬСТВА В ГАЛИЧИНІ НА ЗАХІД.

Кураторія львівського шкільного округа перенесла в послідних днях вересня ц. р. без подання причин горстку найкращого українського вчительства в повіти Західної Галичини. Управителів шкіл Сайкевича і Мудрака в Камінецькім і Судомира в Сяніцькім повіті перенесено в повіт Кольбушінський, а Василя Борусука в Заліщицькім перенесено в повіт Ніско. В найблиаших днях переносить шкільна Кураторія нову горстку українського вчительства. Число 10.000 (десять тисяч) польських учительських сил, що працють над вихованнем не польської дітвори в Східній Галичині, не вистарчає мін. Ґломбінському в його змаганнях над "ународовеннем кресуф".

БОЛЬШЕВИКИ СЛАВЛЯТЬ ЮДУ ІСКАРІОТСЬКОГО

Больщевики в свому безвірю просто бішені на все, що християнське, а найбільше зогиджують Ісуса Христа. Щоби показати це своє зогиджуванне, прославлюють тепер Юду Іскаріотського, котрий зрадив і продав Ісуса, щоби його розпяли. Цьому Юді ставлять вони памятники і статуї по містах. Перед такими памятниками большевицькі провідники виголошують промови до народа в честь Юди, в яких говорять: Слава Юді, котрий був перший проти Ісуса і знищив Христа, так як ми хочемо знищити його віру. Чим для християн є Ісус, тим для нас є Юда''. Така комуністична наука!

БОЛЬШЕВИКИ НАДАЮТЬ ДІТЯМ КІНСЬКІ ІМЕНА.

Большевицькі безвірники в свойому зогиджуванню віри дійшли до цього, що вже не дають христити дітей. Дають їм самі якінебудь імена, лише не імена святих. І так називають дітей: "Ворон", "Сірий", "Каштан", Гнідий, "Дерешуватий" і т. д.

ЕМІҐРАЦІЯ ЮГОСЛАВІЇ.

Статистика ґенерального еміґрантного комісаріяту в Загребі подає, що в першій половині 1923. року виеміґрувало 1928 люда, з цього 1244 чоловіка і 684 жінок. По зайняттю найбільше хліборобві, а найменше вільних професій. Найбільше еміґрувало до Арґентини (1006), до Зединених Держав 334, до Канади 244, до Бразилії 208, до Австралії 69.

ЕКСПОРТ СОВІТСЬКОГО ЗБІЖЖА.

Совітський уряд проготовляє для експорту більші запаси збіжжа — правдоподібно 250 міліонів пудів, то є майже половину передвоєннопо експорту. В тій ціли урухомлюється кораблі. Частина збіжжа буде транспротована через Польщу.

БЕЗРОБІТНІ НА УКРАЇНІ.

Аґеніція "Вестник" повідомляє: 23. вересня в ночі на стацію Мерефу полудневих залізниць зявились озброєні безробітні, які, загрожуючи револьверами перевели ревізії у членів правління і адміністрації місцевого державного заводу. Безробітні одібрали 5000 червінців і 100.000 грошевих знаків. На станції були пасажири, які чекали харківського потягу, але їх безробітні не зачепили.

ПЧОЛА В ДАВНІЩИХ ЧАСАХ

Пчолярством займалися люде вже у найдавніщих часах. Так у гробниці одного египетського короля, що жив 3,600 літ перед народженням Христа, найшли намальовані пчоли. У одній египетській святині намальовано є 2000 літ перед Христом на стіні у камени все, що і як робиться у пчолярстві. Теперішні египетські пчоли пестрійші від наших, сильніще кусають лінивійші від наших. Дають менше меду. Менше меду дають тому, бо в Египті все тепло й пчоли мають усе цвіття для корму, а не потребують збірати меду на зиму, як нащі пчоли.

БРАТОВБИЙНИК.

Перед судом присяглих у Львові закінчилася розправа проти Миколи Бабія із с. Пили в Жовківщині, обвинуваченого в убивстві брата Семена. Слідство виявило, що обвинувачений убив свого брата, а причиною вбивства була боротьба за скибу землі і спадщину по батьках. Обвинуваченого засуджено на 12 літ вязниці. Боронив д-р Лев Ганкевич.

ЕКСПЛЬОАТАЦІЯ СИБІРІ.

Революційний Комітет Сибірі згодився на участь закордонного капіталу в експльоатації богацтв північної Сибірі.

ПОВСТАНСЬКИЙ РУХ НА

Як подають харківські "Ізвестія", районі Винниці большевики ліквідували український повстанськкий загін в складі 70 чоловік, командира загону вбито, взято в полон 12 повстанців. "Ізвестія" пищуть, що при захваті полонених взято документи, які встановляють звязок між повстанцями і українською еміґрацією.

В ПОРТАХ НА УКРАЇНІ.

За перші 7 місяців 1923 р. в Одеськім порті було 58 чужих кораблів — англійських, америнкаських, німецьких, голяндських, італійських, белгійських, норвежських і грецьких, котрі вивезли з Одеси 400 міліонів пудів ріжних товарів сирівців. За той самий час вивезено з Миколаєва 60 міліонів пудів.

НАРОДИ, КОТРІ НЕ ПЮТЬ КОРОВЛЯЧОГО МОЛОКА.

В Хінах і Індіях пють люде жіноче молоко. Вони не хочуть пити молока звірят: корови, кози й вівці. Так само Індійці не пють молока звірят, бо кажутя, що тим молоком повинні кормитися лише молоді цих звірят і ніхто инший.

САМОВБИВСТВО ВЯЗНЯ.

Петро Миськів, вязень у львівських тюрмах поповнив самовмивство через повішення.

НІМЕЧЧИНА ЗАЯВЛЯЄ АЛІЯНТАМ СВОЮ ГОТОВІСТЬ ВИКОНУВАТИ ПОСТАНОВИ ВЕРСАЙСЬКОГО МИРОВОГО ДОГОВОРУ

ПАРИЖ, 24. жовтня. — Німецьке правительство вислало ноту до аліянтської комісії воєнних відшкодовань, в якій домагається, щоб комісія зачала розсліди над спроможностю Німеччини платити се відшкодованне, а рівночасно, щоб дозволила членам німецького кабінету особисто вияснити ситуацію і заходи, які німецьке правительство поробило задля зреформовання буджету і фінансів Німеччини.

Ноту вручено комісії сьогодня сполудня.

В ноті німецьке правительство домагається теж, щоби комісія вислухала німецьких представників у справі документів, які містять висліди бельґійських технічних студій питання про воєнні відшкодовання.

Німецьке правительство далі вказує в ноті на покиненне пасивної резистенції в Рурщині і заявляє виразно готовість в засаді відновити виконуванне постанов версайського мирового договору у відношенню до аліянтів, які держать під окупацією Рурщину.

ПРЕЗИДЕНТ ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНИ МАСАРИК КАЖЕ, ЩО АЛІЯНТСЬКИХ ПОБІДНИКІВ ОБХОПИЛА ПОВОЄННА ДЕМОРАЛІЗАЦІЯ

ЛОНДОН, 24. жовтня. — Сюди приїхав президент чесько-словацької републики Тома Ґ. Масарик.

На питанне часописних звітників у справі німецької ситуації він заявив, що не вірить, начебто Німеччина ішла до упадку чи до загального розпаду і розкладу.

Масарик сказав, що таку націю як Німеччина годі розбити на кусні і знищити. Правда, заявкв він, що деякі із стейтів Німеччини, яких є забогато, переводять у себе політичні зміни, а такі стейти як Саксонія або Баварія, котрі все були більше або меньше независимі, скріпляють тепер тільки своє політичне становище коштом центральної влади в Берліні. Але се тільки пересуненне осередка звязків, а не розпад Німеччини.

Він виразно запримітив, що на його думку ситуація в Німеччині не є грізна.

Масарик сказав, що його більше безпокоїть повоєнна деморалізація побідних аліянтів аніж розклад побідженої Німеччини, і тому одним з посередніх завдань його теперішньої обїздки по Західній Европі є винайти якийсь спосіб, яким аліянти можуть привернути свою приязнь і співділанне.

Він заявив далі, що він має навіть плян, як наново погодити Францію і Велику Британію. Він завважав, що тепер не гадає обговорювати того пляну, але запримітив, що він не гадає пропонувати жадної нової міжнародньої конференції, але використати істнуючі вже установи для мира.

Богато малих народів Середньої Европи, заявив президент Чехо-Словаччини, глядить на великі держави, щоб дали їм моральний провід вчасі мира, як вони гляділи на них за військовим проводом вчасі визвольної світової війни, але годі найти сей провід.

На дальше питанне він відповів, що Чехо-Словаччина приймає Лігу Народів, але саме тепер вона не має ані потрібного авторитету ані підпертя. Таким робом замісць міжнароднього порозуміння є воююча Европа.

ДОКОВИЙ СТРАЙК В ІРЛЯНДІЇ КІНЧИТЬСЯ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 24. жовтня. — Страйк докових робітників в ірляндських пристанях вже близкий кінця.

Робітники приняли умови правительства і вертаються до роботи.

95 ЦЕНТІВ ОДИН МІЛІОН ПОЛЬСЬКИХ МАРОК

ПАРИЖ, 24. жовтня. — Нині на тутешній біржі продавано міліон польських марок по 95 американських центів.

СТУДЕНТСЬКА ХАРЧІВНЯ В БЕРЛІНІ

БЕРЛІН, 10. жовтня. — Підготовча праця до відкриття Студентської Харчівні в Берліні, без якої наше студентство не мати-ме навіть потрібного дешевого харчу, покищо не виказує гарних успіхів. Брак засобів для винайму мешкання найбільща перешкода. Коли протягом жовтня не дасться віднайти вистарчаючих гроший, справа відкриття харчівні відсунеться на довший час.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ УПРАВЛЯЮТЬ ЗЕМЛЮ ПІД БЕРЛІНОМ

БЕРЛІН, 10. жовтня. — Весною цього року Філія Спілки Студентів-Українців у Німеччині, у Вінсдорфі, під проводом д-ра Доманицького засадила й засіяла коло 30 морґів землі поблизу Технічної Школи Y. M. C. A. Землю було виарендовано за незначну суму у Німців. Передтим на тій землі нічого не сіялось і вона була призначена для звезення сміття. Дякуючи великій праці, яку було покладено, та вмілому підборови штучного гною, далось зібрати чудовий врожай. Ліпше всього вродили помідори (томати) й огірки, яких буде богато сотнарів. Гірше вийшла картопля та зовсім немає капусти, яку зїла гусениця. Жито вродило добре. Тепер студентство дбає про найкориснійший збут врожаю. Майже щоденно кількох їде з великою вагою за плечима до Берліна, де в першу чергу задовольняють потреби Українців, а потім розносять по крамницях. Продавати по крамницях не дуже легко, бо купці дають „авслендерам" (чужинцям) за їх працю не більш половини денної ціни. Задля збереження врожаю для власного споживання Спілка підшукує помешкання, деб можна було переховати картоплю, бураки, моркву й інше на зиму, коли мала-б почати свої функції студентська харчівня.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тнл. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЛЯХИ ХОТЯТЬ СУДИТИ 15 УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ.

Польське міністерство „справедливости" звернулось до польського сойму з домаганнем видати судови пятнайцять українських послів (з Волині). Сі посли мали би відповідати перед судом за „проти-державну" агітацію, яку вели вчасі соймових ферій.

Се домагання свідчить з одного боку, що в Польщі нема свободи слова, а з другого, що та Польща не є жадною Польщею, коли там посол не може сказати свобіднійшого слова, яке не було-б „державною зрадою". Тій ніби-Польщі найменьший удар грозить смертю.

Вона тяжко хора на чужі землі і народи, тож найменьше потрясення може її цілком розстроїти та убити.

Се поважна небезпека для її манії великости і загалом для цілої польської держави.

ВІДДАЧА ЗЕМЛІ В ПОМІЩИЦЬКІ РУКИ НА УКРАЇНІ

„Громадський Голос", орган української радикальної партії в Галичині, пише:

Голова ради народніх комісарів на Україні, Чубар, представив на засіданню потребу залишення при бувших поміщиках та кулаках більшої скількости землі, при чім заявив, що всякі обмеження в тім напрямі й без цили і ведуть до знищення сільського господарства. Зате хоче Чубар, щоби наложено на них більші податки, з яких має бути утворений спеціяльний фонд на закупно сільсько-господарських машин. Брак тих машин є причиною, що 70% селянського населення України не може обробити своїх піль.

Ось до чого допровадила советська господарка, яка досі вміла лишень із села стягати податки, так, що селянство було одинокою працюючою верствою, яка своїми податками засиляла державний советський скарб. Більше двох третин селян не може обробити піль, бо не має рільничих приладів. Земля є і руки є, але самими руками землі не обробиш. Треба щоб міста виробляли те, що селови потрібно. Але щоби се селови доставити, треба відновити фабрики. А на те в большевиків не має гроший. Щораз більше робітників шляється о голоді і холоді без роботи, бо то тої роботи нема де нанятись.

Завертають большевики знову чужинців-дідичів на Україну. Розперізується знову земельний і фінансовий капітал. Прийдеться мабуть працюючим масам робити по одній соціяльній революції — в соціялістичній державі, за якийсь час, другу соціяльну революцію.

АРХЕОЛЬОГІЧНА ЕКСПЕДИЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.

Цінні знахідки в Чернигівськім Спасі.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

—o—

На початку місяця липня Українська Академія Наук у Київі вислала на Чернигівщину археольоґічну експедицію для досліджения памятників української старовини та мистецтва. На чолі експедиції стоїть директор Ханенківського музею проф. М. Макаренко, а його найблизчим помічником є спеціяліст по обмірам інженір-архитект Іван Моргилевський.

Експедиція почала свою працю докладним оглядом найстаріщого на Україні архітектурного памятника — катедралі Спаса Преображення в Чернигові (т. зв. „Чернигівського Спаса"), заложеної в перщій половині XI. віку (1035 р.) князем Мстиславом Тьмутороканським і закінченої його наступниками.

Праця експедиції увінчалась добрим успіхом вже з найперших днів. З північного боку катедралі викрито старі фундаменти, збудовані з овруцького каміння, цегли й старовинної „цимлянки" особливо рожевого тону. Девятьсот літ пройшли над цею будовою непомітно й полишили її такою самою міцною, як і в день її заложення.

У середині самої катедралі експедиція знайшла під долівкою великі льохи, де, очевидно, мають бути гробниці чернигівських князів XI та XII віків. Як що покажеться, що ті гробниці не були сплюндровані під час татарських наїздів, то в них може знайтись багато цікавого з обсягу культури й побуту наших далеких предків.

Особливе значіння мають чудові ФРЕСКИ, викриті на мурах катедралі. Під грубим шаром вапна та новим обмальованнем добре збереглась намальована на стіні жіноча постать, яка стоїть на ввесь зріст і тримає книгу в руках. Образ є дуже добре написаний, з повним знанием анатомічних і декоративних законів. На думку керманичів експедиції, ця фреска повстала рівночасно з будовою самої катедралі, себ-то в першій половині XI віку, отже належить до найдавніЙших памятників мистецтва на Україні.

Р—н.

ОЛЕКСАНДЕР АРХИПЕНКО.

Минувшого тижня приїхав до Америки український артист-різьбар Олександер Архипенко. З приводу його приїзду розписалися американські ґазети стільки, скільки не писали ще про приїзд ні одного Українця. Видно з сього, що Архипенко людина, яка здобула собі в світі широкий розголос. Видно се також з довгих статтів про його артистичну діяльність, які містили вже давнійше поважні американські артистичні журнали.

Супроти сього не можна й дивуватися, що відомий був Архипенко широко в усіх тих краях Европи, в яких побував, та в других, що його імя стало звісне цілій Европі, ба й цілому артистичному світови. Свідчать про се виставки його праць, які, деб вони не були улаштовані, тішилися великою популярностю та зацікавлювали знатоків штуки та широкі круги любителів. Його артистична творчість відома по всіх краях західної Европи, а її приміри находяться в не одній поважній ґалерії штуки. За послідний рік 28 його творів продано до ріжних европейських музеїв. Про його артистичну діяльність писав історик та знавець штуки не менчої слави, як відомий на весь світ професор Гільдебрант, котрого праця про Архипенка появилася вже пятьма европейськими мовами.

Що за насмішка долі, що сей артист, так широко відомий в світі з краси своїх мистецьких творів, так мало ще відомий серед людий, що вийшли з тої самої землі, з якої вийшов він, що його імя так мало говорить його землякам, другим Українцям. Правда, за послідні роки його імя стало вже добре відоме на українській іміґрації в Европі, але серед української іміґрації в Америці, — нігде правди діти, — майже ніяких артистичних почувань. Ось чому нашим обовязком буде запізнатися з тим світовим артистом, котрий здобув собі розголос в цілому світу, а котрого ще так мало знаємо.

Родився Олександер Архипенко в Києві в 1887. році, і дуже скоро рішився, що його життева карієра служити штуці. Попав він наперед до артистичної школи таки в рідному місті, але невдоволений мертвеччиною, що панувала в школі, покинув її та пішов шукати кращої науки в Москві, але й сю скоро покинув, не найшовши такого щирого відношення до штуки, якеб було йому по душі. Став він шукати сеї краси, яка мусить бути ціллю кождого артиста, самостійно, без проводу школи та професорів.

В 1908. році покидає він рідний край та їде за границю, сподіючися найти в Парижі, осередку артистичнім світа, те, чого він шукав. Але короткий побут в Академії Штук переконав його, що і там його не навчать нічого кромі сліпого наслідовання професорів або грубого наслідування природи. Знов кинув науку та професорів, але не кинув вчитися, шукати своїх доріг оригінального й нефалшованого вислову себе самого.

Студіюючи памятники давних, нині вже вимерших штук, зібрані в богатім музею Лувр в Парижі, він доглянув, що в творах різьбарства старинних Асирійців та Єгиптян, що погибли віки тому назад, є більше того питомого, підзначного для них способу, висказування себе при помочи штуки, що називається стильом, як є в усіх так званих великих різьбарів та малярів новочасних часів. Поважний величний, або, як се називається, монументальний (себто такий, що може послужити довічною памяткою чогось великого) стиль різьбарських памяток сих азійських народів давнього Сходу так захопив своєю питомою красою Архипенка, що в його перших працях можемо й стрінути вплив сього стилю.

Однак, великий артист не любить ходити уже продоптаними дорогами, не любить повтаряти вже давно відкриту красу, але почуває потребу шукати все нової краси, хоче бути інакшим, як другі, хоче бути своєрідним, оригінальним. І Архипенко з напруженнем вириваеться зпід впливу стилю Асирійців та йде шукати краси своєю дорогою.

На основі довгих шукань в нього скристалізувалися оригінальні погляди на красу, на мистецтво, на ціль артиста, — погляди, в які нині заслухуеться ввесь світ з такою самою невгасимою жадностю, з якою він глядить в твори Архипенка, вдохновені тими розуміннями.

Головна може черта розуміння штуки в Архипенка лежить в тому, що він розуміє штуку не як наслідуванне природи, але як творенне краси незалежно від природи. Для Архипенка природа се творчість Бога, а штука се творчість чоловіка. Природа гарна, але чоловік її наслідуванням не може в ній вже нічого більше поправити. Вдкривати красу існуючої природи се не ціль артиста, бо красу природи хоч куди краще відкривають такі механічні середники, як фотоґрафія. Артист повинен творити штуку, шукати нову красу, красу поза природою.

Сю красу кождий артист шукає по своєму. Маляр по малярськи, різьбар по різьбарськи. Маляр шукає краси в красках та світлі, а різьбар в формах та лініях, начерках, контурах, бо суть кождої різьби се форма, обнята повними лініями. Правдивий різьбар буде шукати лишень за різьбарською красою, буде старатися показати людям, де лежить краса в різьбі, в різьбарських чинниках, або, як се кажуть, буде розвязувати питання пластичної красоти.

В чомуж лежить краса в різьбарстві? По думці Архипенка, вона в лініях та пложинах, а властиво в їх злуці зі собою, в їх комбінації. Лінії та площини є в природі, треба їх з природи брати та складати зі собою в такі комбінації, щоби се робило на людину враження краси, себто таке вдоволяюче враження, щоби йому хотіілося се оглядати. Цінь різьбара значить винаходити нові красоти через комбінованне зі собою площин та ліній, відкритих у природі. Правдивий різьбар-артист буде шукати таких нових комбінацій, різьбар партач буде вдоволятися тим готовим, що він найшов в природі, або тим готовим, що він найшов в других артистів.

Олександер Архипенко.

Правдивий артист, на думку Архипенка, покажеться оригінальним навіть супроти себе самого, себто він не буде вдоволятися одною красою, ним відкритою, а буде йти все далі й далі, буде шукати все нових і нових доріг, все нової та нової краси. Осьтими власними словами Архипенка пояснюється ріжноманітність артистичної карієри його самого. Ціла вона відзначається неупинним шуканнєм за вічно новими проявами краси. З його творів видно, що він шукав її на всі способи, старав зглубити кождий напрямок в різьбарстві, збагнути красу, де вона не булаби. Для Архипенка цікаві всі форми краси, що можуть виразитися пластикою, Він цінить красу однаково в старинній асирійській різьбі, видовбаній простим способом 5 тисяч літ тому, як і в найновійшій різьбі, що бунтується проти невільничих наслідувачів природної краси, у так званих кубістів та фотуристів.

В творчости кождого артиста проявляється очивидно сама душа артиста. Се тому, що кождий артист в інакший спосіб буде укладати навіть ті самі елементи (складники) своєї штуки. Один різьбар буде складати лінії, які він найшов в природі, в одну комбінацію, а другий в другу. Кождий по своєму, кождий відповідно до своєї душі. Так отже штука в кождого буде висловом тої невловимої нутрішної сили, що ми звемо душею. Навіть тут пізнати артиста пересічної міри від артиста рідкої величини: артист низчої вартости найде одну красу, найде один спосіб творення, і вдоволиться ним на міле життє, піде сею дорогою до самої смерти. За те, великий артист буде все шукати нових комбінацій природних чинників, буде висказувати свою душу все новими й новими творами.

Слідкувати за творчостю такого артиста труднійше, але цікавійше. Є й для нього самого тяжче з матеріяльного боку, бо йому все приходиться переконувати публику, глядачів своїх творів, про красову ново відкриту. Але артиста з правдиво піонірським завзяттєм се не зневохочує. Архипенко з байдужностю махає на се рукою. Він дивиться в будучність з повною надією: таж над чим він працював десять літ тому, того люди десять літ тому не признавали за красу, тоді як нині вже всі, що очи мають, бачуть те, що він бачив 10 літ тому назад. Чомужби йому не вірити, що за десять літ від нині вони доглянуть ту нову красу, яку він відкриває нині.

Так кождий різьбар в своїх різьбах повинен відкривати красу на свій лад, то й школа різьбарства повинна найти способи помогти людині з різьбарським хистом висказувати як найкраще себе самого. Се на оден бік ціль дуже обмежена, але на другий дуже тяжка. З такою ціллю Архипенко був зорганізував школи різьбарства та малярства в Берліні та Парижи, і вся школа мала величезний доспіх, себто справила богато людий на справді артистичну дорогу. З такою самою ціллю Архипенко думає отворити школу в Америці, і тут його з гори тішить думка, що межи учениками найдуться тиж і Українці та сей спосіб він зможе причинитися дещо до піднесення української штуки.

Штука Архипенка не має в собі нічого типічного українського в звичайнім розумінню сього поняття. Вона не бере ані предметів з українського життя (за винятком лишень бюста Тараса Шевченка, над котрим він тепер працює, а котрий він думає розширити в бронзових відбитках серед Українців в Америці), не кажучи вже нічого про те, що вона не могла зображати нічого на певний чисто український лад; бо українського різьбярського стилю не було. Всеж таки в Архипенку можемо бачити дещо чисто українське. Хто знає шукання за красою в штуці таких великих українських артистів, як Шевченка та Франка, хто знає шукання за правдою таких великих українських учених, як Костомарів, Драгоманів, Туган Барановський, хто знає заслугу людий українського походження хочаб для польської та московської штуки та науки, той добачить в них усіх одно: ненаситне стремлінне за красою та за правдою. Люди, які знають наші народні маси, та порівнають їх з масами наших сусідів, головно Поляків та Москалів, признають шуканнє за красою та правдою за характеристичну признаку Українця. Коли правда по боці сих людий, то й в штуці Архипенка, в його непохитнім та неустаючім шуканню за красою є ся українська жилка шукання все нових вартостий краси. Під тим зглядом він Українець, і можу він такий певний, що й американські Українці відчують щиро красу його творів.

О. Р.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинґ відбудеться в неділю, 28. жовтня о годині 2. пополудні в домі Укр. Громади на Савті під ч. 610 Савт Америкен стр. Проситься всіх членів прибути на сей мітинґ, позаяк є богато важних справ до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — І. Сорока, предс.; І. Сорока (с. Мих.), кас.; В. Скольський, секр.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

ПРИВІТ ЛОЙДОВИ ДЖОРДЖОВИ ВІД УКРАЇНЦІВ У ВИННИПЕҐУ

Українці передали Лойдови Джорджеви гарно виконаний на перґаміні, в українських красках, Привіт, котрий так звучав:

Sir:—

You have already learned that you have in Canada many enthusiastic friends. Friends who believe in you and admire your course in the troublous days when you guided the ship of Empire amid storming waters.

We represent one of those groups who have watched your political career with interest and hope, for we belonged by our origin to one of the submergee nations of Europe. We are Canadian citizens of Ukrainian descent.

The fate of our blood brothers in Europe has been unhappy in the extreme, but we have always felt that you were the friend of this oppressed people, and that if justice has not been done to them it was through no fault of yours.

In Canada, the people of Ukrainian descent are numbered by the hundreds of thousands. As representatives of the third strongest national group in this dominion, we wish to testify to the high regard in which your name is held among us, and to assure you that your influence has done much to cement our affections to the Great Dominion and the Greater Empire of which we are loyal citizens.

With sincerest wishes for your personal happiness and for the success of those ideals of justice you have cherished towards our own and other unhappy peoples.

We remain your friends and well wishers.

Winnipeg, Canada,
October 13th, 1923.

J. W. Arsenych
S. Bychinsky
W. Dowhanyk
P. Drall
Jos. Dyk
T. D. Ferley
V. H. Koman
Rev. M. Olenchuk
Rev. M. Pelech
M. Stechishin
O. H. Hykawy
J. Zarowsky

ПРО ПОТРЕБУ ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРА ЗАГРАНИЦЕЮ.

На які цили повинна іти стейтова та канадійська поміч.

(Оригінальна дописъ „Свободи" з Відня)

(Докінчення)

Річ очивидна однак, що американська матеріяльна поміч не може іти лише на президента і його акцію; та поміч мусить бути відповідно поділена а іменно на слідуючі справи:

Передовсім треба тзяти на увагу роботу чисто революційну. Та робота іде в повнім розгарі а з уваги на цілком ничтожну акцію автономістів та неорадикалів зискує собі чимраз більшу симпатію у галицько-українського загалу. Що її на разі на зверх не видно — се не повинно ані дивувати, ані зневохочувати братів Американців. **Тамтогорічний революційний досвід отворив нові перспективи для боротьби з окупантами і подав нові, дуже важні вскавзівки.**

І так мусить бути переведена дуже ґрунтовна організація, при чому **не кладеся такої ваги на число, як радше на якість і характер заговірників.** Той недавний досвід показав, що найнебезпечнійшим для революційної роботи є, коли в ряди революційних діячів дістанеся людина може й щира та з посвяченнєм, але малодушна, без твердого характеру. Потім такий панич під впливом намов досвідного поліцийника або слідчого судії не лиш „виспіває" всьо що знає, але ще й добреше цілу купу. Таких осібняків мусить передовсім сокотитися кожда революційна організація.

Але і методи шкодження і ударів на противника мусять бути зреформовані, та обдумані нові системи, як виконувати атаки з як найбільшим береженнєм своїх власних сил.

І на тім поли много робиться та переводиться спеціяльні фахові студії.

Своєю дорогою — не треба забувати, що **нова революційна кампанія може бути отворена лише в принагідну політичну пору,** так щоби і ефект був більший і користь очивидна.

Не забуваймо і на се що наш ворог Польща з кождим днем не кріпшає але слабне і розлазиться. З кождим днем заострюються суперечности у нутрі самої польської держави і росте невдоволенне працюючих мас до урядництва включно, а агітація большевицька підриває карність в армії. Най ще, най! Най польська валюта паде далі, най Польща компромітуєся на дипльоматичній арені, най такими дурницями як справа Яворжини готує для себе зі всіх боків ворогів! Се всьо іде на конто наших зисків, коби лиш в принагідну пору ми були готові до як найсильнійшої активности. І тому треба безперивної матеріяльної помочи для нашої революційної підпольної роботи!

Впрочім, о скільки іде о **поміч безпосередн для Рідного Краю,** то американські доляри не сміють іти на нічо инше як лиш на три цили: **1) приватне шкільництво та шкільна молодіж; 2) запомога для інвалідів; 3) допомаго увязненим, інтернованим та їх родинам — і політичним емігрантам.** Під ч. 2 підходить вже і поміч для наших табористів. З тих всіх справ на першім місци поставити треба властиво точку трету.

В жаден однак спосіб не належить удїлювати американської матеріяльної помочи поодиноким партіям політичним в краю. Партія — се діло льокальної політики, і люди на місци коли хотять мати собі якусь партію і свій пресовий орган, повинні сягнути до своєї власної кишені, **а не оглядатися за американськими долярами, обмитими потом нашого тамошного робітника!**

Коли вже той робітник жертвує свій піт пролятий серед тяжкої праці на народне діло, то те діло мусить бути достойне його поту; отже: революція, герої визвольної війни, тюремні мученики і їх рідня, ті що за народне діло тиняються в голоді і холоді на чужині, — нарешті школи, що готують для будуччини нових борців. А так, як жертви революції на нічо не придадуться, коли нема проводу політичного та заступництва на вні, для фруктифікованя тих жертв — **то треба безумовно** — як каже Др. Лозинський — **державного центра.**

———

Мені видиться, що отсі мої виводи станують доповненнєм до статті Др. Лозинського поміщеної в ч. 211 „Свободи". Здавалося би, що всьо то ясне і самозрозуміле. А преці є люди, котрих неудача так збентежила, що вони стратили рівновагу духа і не видять того навіть, що є вповні ясне, і що властиво не потребує ніяких пояснень.

Та того рода вибиттє з рівноваги є зрозуміле в часі великих народних нещасть. І тому є обовязком тих людей, що в наслідок більшого досвіду і своїх історичних студій дивляться спокійнійше на ситуацію сказати добре обдумавши своє слово. Не ми перші, і не ми послідні! І Італійці, і Ірляндці і Болгаре і Греки та Серби переживали такі часи погрому і зневіри!

І ми се перебудем, але гріхом смертельним було би, коли би ми хоч на хвилю заложили безрадно руки, а не готовилися з ужиттем всіх можливих засобів до нового удару, до нового атаку у підходячу хвилю!

Однак наших засобів матеріяльних і так не много, і тому треба з ними обходитися розумно і ощадно. Здаєсь мені що ніхто не заперечить раціональности того проєкту, котрий я подав. Будь що будь, **найперші і найголовнійші дві потреби се: центр державний і революція. Але в жаден спосіб не смієся тяжко, в поті лиця зароблених і на визволенне Рідного Краю призначених грошей роздавати на якінебудь краєві партії,** що своїм кунктаторством та угодовістю лише утрудняють всяку революційну боротьбу а людність в краю деморалізують та зневохочують!

Ті мої слова **осторогu звертаю не лиш до стейтових Українців але і до канадійських,** від котрих власне доходять такі непокоячі поголоски.

Коли би надужито добру віру жертводавців і ужито зібраних грошей не на борбу о визволення Рідного Краю, а на инші цили — і то навіть на льокально партійні — тоді очивидно убито би в наших працюючих масах всяке довіре до провідників, а дальшу боротьбу о визволенне Вітчини зроблено би цілком ілюзоричною!

Будь що будь — я не понехаю на випадок небезпеки заалярмувати нашу стейтову та канадійську суспільність...

Козак Невмирака.

ВИБОРИ ДО ЧЕХО-СЛОВАЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ І ПРИКАРПАТСЬКА УКРАЇНА

Ужгородський "Русин" з д. 30.IX. подає статтю відомого діяча А. Волощина, в якій автор порушує справу виробів до чехословацького парляменту. А. В. пише:

Перед виборами до парляменту треба справедливо вирішити питання: кілько послів має вибірати Підкарпатська Україна. Конституційний закон дав нам лише 9 послів і 4 сенаторські місця. Та це несправедливо! Бо:

В Чехії, де на просторі 51.900 км.2 є 6,700.000 мешканців, з чого 3,786.000 виборів, вибірають 157 послві, отже один посол припадає на кожних 24.000 виборців.

На Моравії (простір) 26.000 км.2) живе 3.250.000 людий, з сього виборців 1,626.000 і вони вибірають 63 послів, отже один посол припадає на 25.800 виборців.

На Словаччині (простір 49.600 км.2) живе 2,950.000 мешканців, з чого 1,505.000 виборців і вони вибірають 61 послів, отже там припадає один посол на 24.000 виборців.

Підкарпатська Україна має 14,000 км.2 простору і 604.500 мешканців, з чого виборців 785.000. І дано нам лише 9 послів, тобто у нас припадає один посол на 31.600 виборців.

Ціла Чехословацька Республика обіймає 140.576 км.2, з чого на Підкарпатську Україну припадає однадесята часть, тому по території припадало би нам не 9, а 13 посольських мандатів.

По числу виборців припадало би нам 12 послів і 6 сенаторів Підкарпатська Україна повинна домагатися, щоби закон негайно змінено так, щоби ми могли вибрати відповідне число послів. Правда переміна конституційного закона вимагає двітретих більшости. Одначе думаємо, що таку більшість можна би здобути і в теперішнім парляменті, бо таке домагання нікому не шкодило би і воно випливає з обєктивної справедливости. Головно могли би підперти цю думку всі ці правительствені партії, які заінтересовані є положенням на Підкарпатській Україні.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЕ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ".

ДОПИСІ

ЯНҐСТАВН, О.

У 238 ч. Свободи знаходиться довша допись про самостійну орґанізацію в Янґставн. Дописуватель сеї дописи не подає хто се є той орґанізатор. Мені не відомо, чому не подав що за штука. Маючи на думці дати загалови до відома, хто се той самостійник, треба було дізнатись, хто він. Довідуючися, бачу що ним є людина, котра вже пробувала їсти не з одного горшка. Людина ся шукає все великого пошановання, а хотячи його дістати, драпалася вже на всілякі способи, як жид по дубі на тамтой світ. При кождій нагоді однак падала і впаде при самостійній орґанізації. Сей „патріот" належав перше до У. Н. Союза але ні з сього ні з того як довідався я, задля лихих фінансів, його братство вимазало. Пізнійше попав в лихий радикалізм і задля великого гонору під словом чести його також товариші вимазали. Дальше, пробуючи щастя, він ходив від хати до хати, орґанізував з великим запалом товариство поступових Гайдамаків, але сарака видно мало знав про тих поступових гайдамаків, бо за пів року упав разом з ними. Чотири роки з половиною ходив самопас, лаяв усіх і вся як попало, а щоби богато не розписуватися про него, за чотири роки і пів як висше сказано, сей пан зачав відтак орґанізувати Братство Народної Помочи. Я не маю нічо проти добрих орґанізацій, але сей пан і тут набувсь як циган на селі і тому що для него нема і нестало орґанізації, він зачав потайки свою власну орґанізувати і думає, що в короткім часі всіх добе. Він знає однак дуже добре, що стейт Огайо має закони для орґанізацій і то все тайне упаде явно.

Тому кождий Українець в Янґставн повинен знати про закони, та хто його провадить, куди і чи він обезпечує свою жену і діти, чи вони є дійсно обезпечені, чи може за тяжко запрацюваний цент робить собі шкоду. Памятай приятелю, що ти маєш гарну і богату орґанізацію У. Н. Союз, вступай до неї у ній місце для кождого Українця.

Член У. Н. С.

АРНОЛД, ПА.

В У. Н. С. є місце для всіх Українців в Америці.

В нашій місцевости помер Українець і оставив вдову з двоїма діточками; одному два роки, а другому ледви три місяці. Тота бідна жінка оттак розказувала про своє горе: — Як мій чоловік помер, то здавалось мені наче піді мною земля розступаєсь, наче для мене вже настав кінець світа. Подумайте тільки, — говорила вона, — небіщик лежав довгий час хорий і що було готівки, усьо розійшлося на життє, ліки і докторів. Маленька асекурація вистарчила заледви на похорон, так що по погребі я остала з дітьми без ніяких гроший. Якбим не вважала на діти, то бим сама на себе руки наложила.

Оттак горює бідна вдова з сиротами, якої муж не подбав, щоб стати членом У. Н. Союза. Чи не страшне оттак без нічого лишати рідню? Чи це не гріх, щоб женитися і мати діти, а не постаратися, щоб бодай щото лишити на припадок смерти? А що зробити, коли чоловік впаде в недугу або окалічіє? Ой, чомуто у наших еміґрантів тільки байдужности? Чому ми такі твердосердні для своїх найблищих й для себе самих?

Тут, між нами, жила ще друга українська родина. Він мав серце і розум й проте став членом У. Н. Союза. Коли прийшла інфлюенца і він нечайно умер, то осиротив жінку і троєчко дітий, з яких найстарше мало 6 літ, а наймолодше 3 тижні Плакала бідна вдова за добрим мужем, що так несподівано помер, але не потрібувала бодай журитись, що їй почати з дітьми. Коли дістала тисячу долярів з У. Н. С., зараз виїхала до старого краю, де при помочі посмертної запомоги, привела ціле своє господарство до найлучшого порядку. По нинішний день згадує свого доброго мужа, який постарався забеспечити її і діти через вступленне до нашої орґанізації.

Якраз тепер У. Н. С. приймає без вступного, щоби дати нагоду кождому Українцеви без великих коштів стати членом найлучшої, найсильнійшої української орґанізації.

Чи будуть еще й тепер такі легкодухи, що не скористають з нагоди?

Ой не варта ти брате мати ні жінки ні дітий, коли ти жалуєш пару центів на місяць, щоб їх забезпечити.

Обовязком совісти кождого Українця є скористати з теперішнього часу, коли наш славний У. Н. С. дає змогу кождому стати членом без ніяких додаткових коштів!

В нашій орґанізації є місце для всіх Українців й Українок в Америці!

Г. Волошинович,
секретар від. 296.

Р. Л. СТІВЕНСОН.

КЛЮБ САМОВБІЙЦІВ

(Перевід з англійського)

(Продовження). (4)

— Справді так, але його становиско в клюбі інакше ніж моє, — відповів д. Малтус. — Мене ласкаво пощадила судьба, але колись і я мушу платити. Щож тикається його, то він ніколи не грає. Він перемішує і роздає карти для членів та й видає роспорядки. Той чоловік, добродію Гамерсмит, є душею помислів. Вже через три роки він займається в Лондоні своїм ужиточним, сказавбим навіть, артистичним ділом, а досі навіть тінь підозріння не впала ніколи. Я думаю, що він натхнений. Ви певне нагадуєте собі про ту голосну справу, шість місяців назад, як оден добродій припадково отроївся в аптиці? Це був оден з найменших, з найпростіщих його помислів, але яке усьо беспечне й доцільне!

— Я не годен вийти з подиву, — сказав полковник. — Чи той нещасний добродій був також одним із... — Він хотів сказати „жертв", але в пору роздумався і вимовив — одним із членів клюбу? —

В той самий мент перецибла його думка, що сам д. Малтус не говорив так, як той, що дуже любить смерть. Длятого він скоро додав:

— Але я бачу, що я все ще ходжу в темряві. Ви кажете про якесь мішанне і роздаванне карт. Скажіть мені, прошу, на що це? А коли я виджу, що у вас нема занадто великої охоти вмирати, то мушу признатися, що я ніяк не годен розгадати, що властиво приводить вас сюди. —

— Ви правду сказали, що ходите в темряві, — відповів д. Малтус оживлено. — Треба вам знати, любий добродію, що цей клюб є сванною упоєння. Єслиб моє слабе здоровлє могло перенести більше зворушене частіще, будьте певні, що заходивбим частіще сюди. Це вимагає неаби якої сильної волі, щоб я здержався від надміру тої роскоші, яку я тут черпаю як вже послідну в життю. Пане, я випробував усьо — продовжав він і поклав руку на плече Джералдина — усьо без виемку і впевняю вас моїм словом чести, що нема ніякої роскоші, про яку люди говорилиби пересадно і неправдиво. Люди бавляться любовю. Після мене любов не є сильним чувством. Страх, ляк, оце є правдиво сильне чувство. Треба гратися зі страхом, щоби відчути цілий смак в життю. Завидуйте мені, завидуйте мені, пане, — додав він підсміхуючись. — Я трус!—

Джералдин ледви здержався, щоб не показати свого обридження для тої мерзкої потвори. Він переміг себе і роспитував далі:

— В який спосіб — спитав він, — можна продовжити штучно оці зворушення і в чому полягає непевність? —

— Мушу росказати вам, в який спосіб вибирається жертву кождого вечера, — відказав д. Малтус; — і не тільки жертву, але й оруді́є в руках клюбу і первосвященника смерти у кождім припадку. —

— О Господи! — вомивив полковник, — чиж тут вони себе взаїмно убивають? —

— В той спосіб усувається увесь клопіт з самовбійством, — відповів потакуючи головою д. Малтус.

— Пробі! — Закликав полковник. — Може ви — може ви — може мій приятель — може хтонебудь з нас — бути призначеним — еще сеї ночи, абиbудь вбійником другого чоловіка, його тіла і безсмертного духа? Чи можливе щось такого поміж людьми, уродженими з невіст? Ох, поганьо понад всі погани!

Переражений хотів встати, коли побачив погляд князя. Принц вляпив в нього очі із хмурим та гнівним виглядом. В одну хвилю Джералдин спамятався.

— А врешті — додав він, — чомуби ні? Колиж ви впевняєте, що гра є інтересна, до сто чортів, я держу з клюбом! —

Д. Малтус з правдивою втіхою слідив за здивованнем і відразою, які малювалися на лици полковника. Він мав чванькуватість злоби; його радувало, коли бачив, як другий чоловік дає волю своїм людяним чувствам, підчас коли він сам, у своїм цілковитім зіпсутю, почував себе вищим понад такі відчування.

— Коли мине перша хвиля несподіванки, — сказав він — ви будете мати можність оцінити усю приємність нашого товариства. Ви побачите, як воно лучить враження заздрої гри, двобою і римського цирку. Як на поган то вони вміли жити; я сердечно подивляю тонкість їх ума, але аж християнській суспільности вдалося осягнути сам верх, саму есенцію, саме нутро роскоші. Ви зроузмієте, як пусті являються усі забави для чоловіка, що набрав смаку для цеї одної. Гра, яку ми граємо — продовжав він — є дуже проста. Повна колода карт... але я бачу, що ви самі зараз побачите ту нашу гру. Будьте ласкаві подайте мені своє рамя. На нещастє я спаралізований. —

І справді, як тільки д. Малтус зачав пояснювати, друга пара зсуваних дверий отворилися і всі члени клюбу стали переходити, на випередки, до сусідної кімнати. Вона була цілком подібна до тамтої, з якої вийшли, але інакше уряджена. На середині стояв стіл, накритий зеленим сукном, а за ним сидів голова клюбу, який перемішував дуже уважно карти. Навіть при помочи костура і рамещ полковника, д. Малтус ішов з такими трудно щами, що вже всі були позасідали, заки отся пара і князь, який на них ждав, увійшли до кімнати. Внаслідок того було це, що всі три сіли разом при долішнім кінці стола.

— В колоді є пядесять дві карти — зашепотів д. Малтус. — Добре дивіться на винного туза, який є знаком смерти і на трефового туза, який визначає урядника ночи. Щасливі щасливі молоді люди — він додав. Ви маєте добрі очи і можете слідкувати за грою. Нажаль я сам не годен розпізнати туза від двійки на шировну стола. —

Тут він заложив на ніс другу пару окулярів.

— Мушу бодай дивитися на вираз лиць, — вияснив.

Полковник скоренько поінформував свого приятеля про усьо, чого довідався від почесного члена і про страшну альтернативу, яка лежала перед ними. Князь почув холод і скорч серця; він не міг проковтнути слини і дивився на округ, наче у сні.

— Оден відважний крок — тихо озвався полковник, — і ми все ще можемо утечи. —

Але піддание цеї думки привело князя до притомности.

— Мовчи! — сказав він. — Побачимо, чи умієм грати гру по джентельменськи, хочби о незнати яку ставку. —

За цим він поглянув довкола, на вигляд знова цілком рівнодушний, хоча його серце товклося молотом а у грудях почував якесь неприємне горячо. Усі члени були дуже спокійні і уважні; кождий був блідий, але жаден в тій мірі, що д. Малтус. Його очи здавалися виходити на верх; його голова моталася без його волі на карку; його руки невільним рухом підсувались і зсувались із трясучих, посинілих губ. Було очевидне, що почесний член роскошувався своїм членством в дуже разачий спосіб.

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

РОЗРУХИ І ЗАВОРУШЕННЯ В РОСІЇ

„Посл. Нов." подають такі відомости про становище в совітській Росії:

З огляду на затримання заробітної платні й часткове зменшення продукції на металюргічних підприємствах Урала, в Катеринбурському, „Алопаєвському і Верхотурському округах почався страйк робітників, який перейшов в отверті виступи проти совітської влади.

З Москви виряджено на заводи представника генерального організації професійних спілок, яким доручено спільно з місцевими представниками професійних організацій ліквідувати заворушення шляхом задоволення вимог робітників і обслідування фінансової діяльности трестів.

В Москві одержано відомости з Тули про заворушення серед робітників тульського заводу для вирібки зброї і патронів. Заворушення виникли виключно на політичному грунті, бо в матеріяльному відношенню робітники цього заводу стоять краще ніж инші робітники.

Біля Москви в с. Раменському безробітні спинили урядовців московського державного політичного управління, які вертались з ревізії.

Безробітні вимагали негайного увільнення арештованих. Обезброївши червоноармейців, безробітні увільнили арештованих і тяжко побили чекистів, з яких оден поранений багнетом помер. Безробітні зникли.

В звязку з біжучими подіями і зростаючими опозиційними настроями серед членів комуністичної партії до цека, останній постановив скликати в половині жовтня приватну нараду з інформаційною метою з представників губерніяльних і крайових комітетів на цілій території совітських держав.

Становище журналістів.

По офіціяльним совітським даним тепер є понад 20.000 людей, які працюють в обсягу літератури і газетярської праці. Живуть літератори і журналісти в Росії дуже погано. „Журналист", орган центрального бюра загально-російської секції працьовників друку, зазначає, що поміж журналістами безробіття стає хронічним звищем, що літератори тікають з газет, що для оплати гонорару і удержання газетних співробітникам не вистачає засобів, що гонорарі виплачують з опізненням, що середній заробіток літературного працьовника ледве вистачає на оплату обіду для одного. Число видань і їх тираж зменшується; богато видань провадиться так, що редактор один заповнює цілу газету.

Серед теперішніх журналістів є дуже мало людей, які працювали в газетах до жовтневого перевороту. Лише незначне число перейшло на совітську службу, дехто еміґрував, а більшість замовкла і бідує. З цих останніх — одиниці поулаштовувались як коректори при друкарнях. Казанська газета „Комунистический Путь" зазначила, що з 36 казанських газетярів тільки 15 працювали до жовтневого перевороту, а 21 почали газетну роботу вже за часів совітської влади. З цих 36 чоловік — 14 мають постійну працю, 13 співробітничають в періодичних виданнях час од часу, а 9 зовсім не приймають участи в пресі. Не важко догадатись, що ці останні 9 чоловік належать власне до старих журналістів. Казанські відносини являються більш менш типовими для всіх совітських держав.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ